

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE  
Dins Espanya: una pesseta.  
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral.-2.<sup>a</sup>  
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riutort.)

# LA AURORA

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eularia, 25.—Llibreria de N' Ernest Fran, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada di sapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'h guany

¿Voleu no esser

tan doïuts

Per voltros escrigadoretos de s'Obretingo Balear parlam que s'atre dissapte entaferrau tantes de barbaritats i de blasfemies perque hi va haver dia 2 d'aqueix mes aquella desgracia des tranvia elèctric davant es Liric i es jardinet de la Reina.

Duen sa seva tafarrerria aqueis toixarruts de s'Obreter fins a s'extrem de dir que hi hagué aquella desgracia perque havien beneïts es tranvies. I allà suposen que los beneïren, i partiren i zas! sobre vengué es soscaire, allà on tothom sab que los beneïren es dissapte, dia 1, anaren fins a Portopí i tornaren, circularen tot aquell vespre i tot lo endemà dia 2, i es soscaire no fonc fins passat les nou des vespre.

En tot lo que diu s'Obreter sobre aquesta feta, brilla sa seua mala-fe, sa seua ignorancia, sa seua impiedat, perque suposa que es catòlics creim que, si beneïm una cosa, amb aquella cosa no hi pot haver ja cap desgracia mai.

I ¿quant es catòlics hem cregut res d'això? Beneïx l'Esglesia ses coses per implorar sa protecció i es dons del cel damunt aquella cosa, i Deu llavò fa lo que creu convenient an es seus inescrutables fins i designis. I ¿qui és que li pot demanar compte a Deu de lo que fa o deixa de fer? Noltros estam an es cas d'acudir a ell amb oracions, deprecaucions i súplices privades i públiques, com son ses bendicions de l'Esglesia, i llavò Deu los atén així com mes convé per sa nostra salvació, que és es nostre bé suprem.

Però com ets escrigadoretos de s'Obreter son un grapat de torre-pipes, renegats, pocs-cervells, no saben res d'això, i se deixen dur de s'odi, de sa rabia que los alsa en pes contra Deu i sa Relligió, i mos calumniën suposant que noltros catòlics creim lo que mai hem cregut, que basti beneïr ses coses per estar assegurats de tota desgracia.

De manera que ses bendicions que fa l'Esglesia no tenen més objecte que imporar sa protecció de Deu damunt aquelles coses que se beneïxen, confessant an es mateix temps s'Omnipotencia i es domini absolut que té Deu damunt totes ses coses, donant-li noltros aqueixa gloria de confessar-ho i regoneixer-mos obres de ses seues mans, vasalls seus, subjectes a Ell en tot i per per tot, que no porem fer un alè ni moure un dit senza Ell.

I acaben aquells escrigadoretos dient que ells no volen res beneït en torn seu, per no haver de tenir soscaires ni desgracies; i no s'adonen es grans carronyes de que ells mateixos son un exemple vivent de tot lo contrari. ¿Tan bé los va ells no voler bendicions de l'Esglesia, no voler res beneït de l'Esglesia entorn seu? ¿Tant bé campa es seu paperingo, s'Obreter Balear? ¿Tan bé les van ses coses an es socialistes mallorquins? ¿De que los serveix no voler res beneït? Es seu periòdic, en tants d'anys com se publica, no té alè per apagar un llum, està carregat de deutes i a punt de morir; s'escola que tenien a Ciutat, fa anys que l'hagueren de tancar per falta de clopinso; perden ses forces de cada dia ses organitzacions d'ells; ja no poren prendre part a Ciutat en ses eleccions legislatives, provincials ni muni-

cipals; i si a Manacor i Lluchmajor n'hi prenen i fan qualque cosa, se deu exclusivament an es desgavell i poc seny d'ets elements d'orde, que, si volien, los deixarien senza casi cap vot i no porien entrar pus a corral. ¿Qui no hu veu que sa cansa socialista diu Mallorca va quart minvant, pert de cada dia? Es seu periòdicquetxo n'és un exemple vivent.

Això és lo que los resulta an es socialistetxos mallorquins de no voler bendicions l'Esglesia entorn seu.

¡Ah farsants!

E-hu és massa s'Obreterxo Balear, com sabeu. Figurau-vos que s'altre diassa li aglapirem un article que duia per títol *Dos Apóstatas*. E-hi passarem la vista, i varen esser aqueis apóstates o renegats dos socialistes d'Andalucía que se son convertits a sa Relligió Catòlica: se confessaren, i varen comprendre que, essent catòlics, no porien esser socialistes, allà on es socialisme és odi i negació de Deu i de tot lo que fa olor de Deu.

Es socialistes sempre mos surten invocant sa llibertat de consciencia i de pensament; però aqueixa llibertat l'estimen tant que la volen tota per ells i gens p'es qui no pensen com ells. Si fossen sincers quant esqueïnen tant per sa llibertat de pensament i de consciencia, es dia que un d'ells se convertís a sa fe catòlica, el respectarien per aquell acte de llibertat de consciencia; però com no son més que uns farsants desenfreïts, si cap d'ells se converteix, li diuen es nom des porc i no li deixen part sana. Això és lo que fa s'Obreterxo contra aquells dos socialistes andalussos que se son convertits: los posa com un pedàs brut, no hi ha nom lleig, infamia ni ignominia que no les diga; los tracta com si haguessen comès es crim, s'atentat més ferest, més horrible, i tot perque se son confessats, peque han resolt esser bons catòlics.

¡Això és sa llibertat de pensament i de consciencia des socialistes!

¡Ah farsants! quina poca alaxa, Senyor!

¡D'aubercoc!

E-hu és massa tammateix s'Obretingo Balear. S'altre dia dedicava un articletxo a un jove i a una jove que sembla que se volen aplegar per constituir una familia, no així com s'apleguen i s'aplegaren sempre es ser racionals, davant Deu i per Ministeri de sa Relligió, sino així com s'apleguen ets... irracionals. Sí, sa familia humana dins tots es pobles de tots es continents i de tots es sigles, és estada sempre una cosa sagrada; s'unió de marit i muller sempre s'és feta dins sa Relligió. Això d'aqueixa unió senza res de Relligió ni de Deu és senzillament una monstruositat, una barbaritat, propia exclusiva i característica de renegats, de caps buits de cervell i de sentit comú, agranadures i rotam de sa societat. Es qui volen preszindir de Deu i de sa Relligió per constituir una familia, son tan cians i tan pocs que no han pogut mai constituir un poble ni un trist llogaret. Es que s'impiedat i s'ateïsmen son deformacions i esvorts i afolladures de sa naturalesa humana. Això és s'ideal de s'Obretingo Balear, propi d'un missatge d'En Barrufet com és ell, s'aubercocot!

¡Hala carabassenc!

Va també p'es paperingo socialistetxo, que dissapte passat l'emprèn contra el Bt. Ramón Lull, sa gloria més pura i més grossa de Mallorca. No és extrany que tal paperot tracti de tirar-li unes quantes d'escopinades. Per això serveixen es socialistetxos, com ets escaravats, per fer aquelles bolles... ¿sabeu? i tirar-les a tot lo més sant, pur i sagrat i gloriós de Mallorca. I se comprèn: com ells, renegant de Deu i de l'Esglesia i de sa Relligió, reneguen tambe de la Patria, per forsa han de blasfemar i maleïr tot lo que honra i enalteix la Patria, i per lo mateix han de tirar cosses i escopinades contra el Bt. Ramón Lull. ¡Mesquinets! caps-verjos! biduïns!

¿Vol dir no serveix

per res sa caritat?

Es mateix paperot despara bala rasa contra aqueixa virtut cristiana, reina i sobirana de totes ses altres virtuts, dient que no serveix més que per corrompre, deshonrar i pitiorar sa situació des pobres.

I lo cèlebre és que es socialistes son es primers que en veure-se apurats, apellen a sa caritat! Sí, quants n'hi ha de socialistes que acudeixen a capellans, freres i monges i demés persones religioses per que los fassen almoïna, per que los fassen caritat!

¿Vol dir sa caritat, fia de Deu, reïmei de Deu per totes ses miseries i estrenyadats d'aquest mon, no serveix de res més que per fer mal, o socialistes? S'odi que Satanás mantén encès dins es vostro cor contra Deu, és que vos fa dir aqueix raig de blasfemies. Si sa caritat no fa tot es bé que poria fer, no és per falta d'ella, sino per sa malignitat d'ets homos: que li tanquen es cor, que li posen traves i barreres i li fan sa traveta, i... Deu no fa estrelles tot d'una perque és... pacient! I és pacient perque és etern. ¡Ai de tots ets inemics de sa Caritat es dia que Deu acabarà sa paciència!

Acabatai de sa discussió des Missatge de la Corona

Acabà dia 1 d'aquest mes, i s'hi venen coses molt cèlebres. Casi tota sa discussió versà sobre es catalanisme i contra es diputats i senadors de la *Lliga Regionalista*, que tengueren es bon gust de proclamar-se *nacionalistes*. Com noltros fa molts d'anys que hu som, no d'amagat, sino davant Deu i tot lo mon, és natural que mos n'alegràssem.

Es diputats *filisteus* dins ses Corts i es periòdics *filisteus* fora de ses Corts han volgut presentar es *nacionalistes* catalans en contradicció amb sí mateixos, deïen: fins ara se deïen *regionalistes* i ara se diuen *nacionalistes*; ergo han mudat.

Això és una solemne mentida. Es ver que la primeria, devers l'any 1898 se deïen *regionalistes* es catalanistes, pero aviat s'aclariren es conceptes i se proclamaren francament *nacionalistes*. ¿Quants d'anys no fa que En Prat de la Riba publicà *La Nacionalidad Catalana*, que es *nacionalistes* prenguerem per bandera? ¿Tal volta dins sa

corema de l'any 1909 no donàrem es *nacionalistes* mallorquins una serie de conferencies públiques, a on mos proclamàrem *nacionalistes* fins a sa paret de s'enfront? A Catalunya feren lo mateix, com sab tothom d'allà, fins i tot es *filisteus* que ara fan com que no sebre-hu.

I ha succeït un cas molt salat, molt significatiu. Ara que es de la *Lliga* se son proclamats *nacionalistes* dins ses Corts, es contraris seus, es *filisteus* han dit que això era un crim contra la Patria; que ells estaven molt conforme amb so *Regionalisme*, però amb so *Nacionalisme* en cap manera. ¡Ah farsants! ah grans mentiders! Fins ara no s'eren treia paraula bona contra es *Regionalisme*, que el presentaven com un crim contra l'Espanya. Persones respectabilíssimes que poriem citar, i tothom en romandria amb sos cabeis drets, han vistes tancades ses portes per certs càrrecs altíssims per considerar-les *contagiades de regionalisme*, com si es *regionalisme* fos cap crim, cap atentat, cap ignominia, cap afronta.

Recordem aquelles paraules tan cèlebres d'En Sagasta (¡Deu l'haja perdonat!), que es dia abans d'obrir ses Corts, sa primavera de 1901, parlant a sa Majoria de Senadors i Diputats, los digué: «Aquesta paraula (es *regionalisme*) ja no és més que es graó per destruir la patria. Contra ells (es *regionalistes*) oposarà es Govern tots es medis que siguen necessaris! (Grans mans-balletes des diputats i senadors). A Espanya no hi ha més que *provincies* (Molt bé! molt bé! mans-balletes). A ses provincies es Govern les concedirà tota sa descentralisació i autonomia que puguin necessitar per atendre es serveis que los son propis; però mai res de *regionalisme* (Molt bé! mans-balletes). Si ses nostres lleis no castiguen així com pertoca aquest *regionalisme*, és perque es *llegisladors*, quant feren es Còdic, no porien sospitar que hi hagués traïdors dins la Patria. Es Govern se proposa demanar a ses Corts que votin noves lleis que castiguin així com pertoca aque x *delicte* des *regionalisme* (Molt bé! Mans-balletes).

¡Això digué En Segasta l'any 1901! Això pensaven llavò tots es *filisteus*, es *liberals*, es *conservadors*, tots es qui bramaven, com bramen ara contra Catalunya, contra es de *La Lliga Regionalista*, es qui ara se proclamen *regionalistes* per capxifollar es *regionalistes* de 1901, es *nacionalistes* d'avui! Sí; avui dins ses Corts, damunt es diaris tothom se proclama *regionalista*, com una cosa sa més raonable, sa més patriòtica, sa més convenient. Sí, ara se son proclamats *regionalistes* es Comte de Romanones, En Burell i demés elets *liberals*; *regionalistes* se son proclamats es *conservadors* d'En Dato i es *mauristes* i *carlistes*, aqueis darrers amb tota veritat. I ¿com així fins ara dins casi totes ses oficines de s'Estat es *regionalistes* eren mrats amb tant mal ui, que los negaven s'aigo i es foc?

¿Que vol dir tot això? Que se causa *regionalista*, gracies a s'actitut enèrgica des catalans, ha fetes moltes de passes de l'any 1901 ensà; que s'ha ubert camí per moltes de bandes, que s'és aficada dins molts d'enteniments i dins molts de cors, que han comprès i han vist que es *regionalisme* no era res de lo que es contraris havien suposat, que era una cosa molt raonable

molt patriòtica, molt convenient; i que tot allò que en va dir En Sagasta a sa Majoria des Congrès i des Senat l'any 1901, no tenia raó d'esser, ni fonament de cap casta, que es regionalisme no era cap delictu ni cap crim, sino un sistema per salvar l'Espanya.

Ara, sa mateixa transformació que s'és obrada dins ses idees públiques respecte des *regionalisme*, s'obrarà amb el temps respecte des *nacionalisme*. D'aquí deu, d'aquí vint anys, que la gent haurà tengut temps de pensar ho, de tocar ho amb ses mans, llavors veurà sa gent que es *nacionalisme* no és res dolent ni desbaratat ni anti-patriòtic, sino una cosa de primera per adreçar sa política espanyola, per compondre sa cosa pública, per alçar i salvar l'Espanya des naufragat des lliberalisme i des constitucionalisme.

Lo que mos ha impressionats mes en tota aquesta discussió de ses Corts sobre es *nacionalisme*, és estat s'actitud d'alguns diputats de la Dreta, que p'és seus antecedents era lògic, que se posassen an es costat des *nacionalistes* de La *Lliga Regionalista*; i han fet tot lo contrari, han combatut furiosament es *nacionalisme*, presentant-lo com un atentat, com un crim contra lo Patria, i tot perque es *nacionalistes* catalans demanen unes Corts per Catalunya. ¿Com han provat aqueis senyors que es concedir unes Corts an es catalans seria desfer la Patria? Com han provat aqueis senyors de la Dreta que unes Corts Catalanes durién sa destrucció d'Espanya? Come provar-ho no hu han provat; se son contentats amb afirmar-ho; volen que los creguem perque ells e-hu diuen sensa aduïr cap prova. I dins ses Corts aqueis senyors mos han presentades pintures brillantíssimes i eloquentíssimes de s'història d'Espanya per demostrar-mos s'unidat d'Espanya que negú nega, que no negam ni hem negada mai es *nacionalistes*. De lo que se són guardats com de caure aquells eloquentíssims senyors, que pretenen conèixer tan a fondo s'història d'Espanya, de lo que se son guardats com de caure és estat de dir mitja parauleta de ses Corts que fins an es sigle XVII tengueren es castellans i es leonesos, es gallegos i ets asturians, ets aragonesos i es navarros i es vascongats i es valencians i es catalans i amb aqueis es balears. Sí, cada un d'aqueis pobles tenia ses seues Corts propies, i aqueixes Corts funcionaven normalment sensa que hi hagués mai cap croixit de s'unidat d'Espanya. I aqueix règim de Corts propies per cada poble durà desde es primers temps de sa Reconquista fins an es sigle XVII, és a dir, es temps més pròsper, es temps més gloriós que ha tengut Espanya. ¿Com idò ha d'esser un crim, un atentat contra Espanya es demanar es *nacionalistes* unes Corts propies, així com les tenien tots i cada un d'aqueis pobles que componien, que constituïen l'Espanya?

¿Com, idò, no s'hi son ficats amb això es diputats de la Dreta que han combatuts es *nacionalistes* catalans?

De manera que sa campanya que es *nacionalistes* catalans han feta dins ses Corts, és estada molt gloriosa per ells, han demostrat que saben que duen entre-mans i que, com son de ronyó clos, farán rentar molta de llana negra an es centralistes, an es *filisteus*, an es contraris de sa prosperitat i des progrés d'Espanya. En canvi es contraris des *nacionalisme* han demostrat que van massa prims de roba, que duen s'escoqueta massa curta, que balderetgen massa d'història, de jurisprudència i de franc i de sentit polític i que com homos d'Estat no fan s'alsada de tres ous, han mester passar p'és ciment, cofar i alar.

## La Llengo Catalana an el Congrès.

Ja durant sa discussió des Missatge de la Corona tots es diputats catalans, fora aquell cap-verjo d'En Salas Anton, fossen de la *Lliga Regionalista* o de qualsevol d'ets altres partits (carlistes, republicans, lliberals, conservadors) parlaren a favor de declarar la Llengo Catalana oficial dins Catalunya lo mateix que sa castellana. Sí, hi hagué dip. tats de sa Majoria, com N'Emili Riu, que demanaren tal declaració. Des diputats de fora Catalunya no n'hi hagué cap que s'atansàs a combatre sa nostra Llengo; tots digueren que la respectaven i que la regoneixien, no come dialecte, sino come verdadera llengo. Això només ja fonc un triomf gros!

Però això no mos basta ni d'un bon tros an es *nacionalistes*. Noltros volem sa declaració formal i absoluta de s'Estat a favor de s'oficialitat de la Llengo Catalana dins tot es territori que la parla, Catalunya, reïne de València i Balears. Això volem, i això arribarem a conseguir amb el temps, si Deu ho vol i Maria. Sí, senyors centralistes *filisteus*! de més verdes se'n maduren! Poreu fer totes ses potadetes i tota sa sabonereta que volgueu, però vos tocarà es perdre, triuñarem damunt vltros perque som sa lògica, sa raó i sa veritat.

Però això es *nacionalistes* catalans dia 8 d'aquest mes presentaren una *proposició incidental* demanant que se declaràs oficial la Llengo Catalana dins Catalunya. Ja sabien ells que, passant-se a votació, havién de perdre perque sa figa encara no és madura. Això de perdre ara tot d'una no vol dir gran cosa. Sa reconstitució i reconquista de sa personalitat jurídica d'un poble no és obra de quatre dies ni de quatre grapades, sino de molts de dies, de molts de mesos, de molts d'anys. An es *nacionalistes* mos bastava remoure s'opinió pública, plantetjar sa qüestió, fer-hi una repicada forta de campanes; i això se conseguí an aquella *proposició incidental*, que En Morera i Galicia defensá admirablement, que En Cambó clavetetjà formidablement. Es ver que, passada a votació, només la votaren es diputats *regionalistes*, un carlista català (En Lloses d'Olot), En Rodes (català i republicà), En Llorente (valencià i republicà) i N'Acillona (nacionalista vasc); però també se conseguí que no votassen es conservadors, es mauristes, es carlistes, es reformistes; només votaren en contra es *lliberals* d'En Romanones, ets *incondicionals* des Govern, es... *coniets de guix*. Així és que es *nacionalistes* mos ne donam per satisfets per esser sa primera investida.

Mai mos ho haviem cregut que hagués d'esser arribat i moldre.

## ¿Al «catalans de Mallorca» no vos fa?

Damunt es periòdics de Ciutat hem vist morretjar aqueix calificatiu de *catalans de Mallorca*. Es qui censuren i critiquen aquesta expressió demostren sa seua ignorancia de s'història de Mallorca. ¿D'ont surt sa població mallorquina mes que des pobladors que el Rei En Jaume atregué a Mallorca amb ses franquesses i privilegis que concedí an es qui hi venguessen a poblar, com l'hagué recobrada des serrans? ¿D'ont vengueren aqueix pobladors més que de Catalunya? Vaja veïam! que treguen es nas dafora aqueix *filisteus* que tant s'escandalisen i se'n riuen de s'expressió *catalans de Mallorca*! Que treguen sa seua gran sabiduria històrica i mos desllatiguin de quines terres vengueren es pobladors de Mallorca! De manera que aqueix pobladors foren ca-

talans, aqueix pobladors mos dugueren sa seua llengo i la mos deixaren a noltros, fiis seus. Per això parlam noltros lo que parlam, sa varietat més pura de la Llengo Catalana; per això som de nerencia, de sanc catalana; per això som catalans de Mallorca, per més potadetes que fassen tots plegats es nostros *filisteus*.

¿Com és que encara no n'hi hagué cap d'aqueix torre-pipes que se sia atansat a sortir es mig a desmentir-mos, no amb paraules, sino amb fets, amb texts històrics? Bons estan ells per fer res d'això, si son uns tudosses, uns caps-de-gri, uns titiuers, uns babaluts, que Deu se'n apiat!

Idò sí, senyorets *filisteus*! es mallorquins des sigles XIV i XV se tenien per *catalans de Mallorca*; e hu testimonietja es gran cronista En Ramon Muntaner dins sa seua immortal *Crònica*, cap.VIII, que diu: «perque huy es una de les nobles ciutats del mon (la de Mallorca) ab major riqueses, poblada tota de catalans, tots donrrat lloch e de bo; perque son exits huy hereus qui son la pus convingent gent del mon, e la mills nodrida que de ciutat qui el mon sia».

També hu testimonietja una persontan docta i tan entesa en s'història de Mallorca com es Bibliotecari de sa Provincial de Balears, es nostro bon amic N'Estanislau Aguiló, que fa anys, concontestant a una consulta d'un amic nostro, escrigué sa carta següent.

Llegiu-la, *filisteus*! si es negre no vos embarassa.

«Estimat Sr. i amich: Axò de que els naturals de Mallorca se deyen a si matexos y se contaven com a catalans és ben positiu y ho he vist mil vegades comprovat; ara lo que succeex és que may he tinguda la curiositat de prendre'n nota, y anit passada vaig passar tota la vetlada girant els toms del *Bolletí* sensa tenir la sort de poder trobar cap text dels que cercava.

«Venturosament me varen recordar aquests dos que li envii, que, a falta d'altres millors, poden suplir per lo que V. desitja.

«En Turmeda an el *Llibre de la Disputa del Ase*, diu, segons el paragrafs que'n traduí N'Adolf de Castro en el discurs preliminar del tom LXV de la *Biblioteca de A. Españoles. Obras escogidas de filósofos*: «Muy alto y poderoso señor (es un coní que parla) aquel hijo de Adan que está acostado a sombras de aquel arbol es de nación catalán y natural de la ciudad de Mallorca y tiene por nombre Fray Anselmo Turmeda...»

«A 22 de Juliol de 1365 aprovà el Rey En Pere IV, desde el monastir de Sant Feliu de Guíxois, uns capitols presentats a ell «pro parte populorum civitatis et parte foranee insule Majoricarum» dels quals deya: «E mes com los mallorquins e poblats en aquella illa sien catalans naturals, e aquell reyne sia dit part de Cathalunya, e en altres temps en Corts generals sien hauts e regulats per catalans, vos placia per remoure dupte sien hauts per naturals catalans, es puxen alegrar axí com indubitats catalans de officis i beneficis del vostre principat de Catalunya, y hagen entrevenir en Corts als catalans celebradores». Sant Pere, fol. 162. El cap. XXII de les *Ordinacions del hospital de Sta. Catarina* fundat d'En Ramon Salelles (1353) diu: «Item ordó e vull que, si alcu prevere no's trobava de mon llinatge assí ne en Manrea, que sia del nats del Reyne de Mallorques, e es tota via entés que sia català e no d'altra nació...» La rúbrica d'aquest capítol diu: «Que los capellans sien devots, de XI anys, e de sanch del dit Ramon, o de Manrea o català nat de Mallorques».

Seu sempre.

E. AGUILÓ

¿Que tal? ¿Que hu sentiú, *filisteus*? ¿E hu veis com no és res desbaratat ni fora de lloc, sino una cosa molt ve-

ra i molt exacta i molt raonable això de dir-mos *catalans de Mallorca*?

Esperam..... d'asseguts que mos contesteu.

## ¿Quin paper més perdut!

A un amic nostro germanòfil cada moment li envien revistes, follets i llibres francòfils, sensa que ell n'haja demanat cap ni un. Basta dir que des célebre follet d'En Melgar contra alemanys i austriacs n'hi enviaren set exemplars un després s'altre. De manera que reb set vegades més de papers francòfils que no de germanòfils; i, com se suposa, com més va, més germanòfil se sent.

Se veu que ets aliats les ne desparren moltes de bales de.... papean ets alemanys. Si aqueixes bales servissen per vèncer, fa estona que los haurien vençuts i re-de-vençuts.

## Altra volta D. Juan Lluís Estelrich

Aquest senyor posà un altre escrit dilluns damunt *La Ultima Hora* no contestant a res de lo que li diguérem dissapte passat, sino insistint en sos conceptes ofensius des primer escrit contra aquell amic seu de tota la vida i dient que perllonga per més envant sa discussió.

Tant mos és si la perllonga com si deixa de perllongar-la. I ¿què s'ha figurat D. Juan Lluís?

Per sa nostra banda insistim en tot quant li diguérem dissapte passat i li repetim que sa seua conducta envers d'aquell amic seu no és propia d'un amic, sino d'un inimic de cor africà, d'un destrempat, d'un descortès.

Mos conta D. Juan Lluís que perque a ca-seua tengué una discussió amb aquell amic «sobre catalanisme a Mallorca», considerà es nostro article de 1 del corrent com una «agressió», com un «reto jactancioso e insolente», i que per això publicà es seu article de dia 11 ¡De manera que LA AURORA, per porer parlar de res, primer s'ha d'enterrar si D. Juan Lluís ha discutit d'allò dins ca-seua amb qualque amic!

¡De manera que per D. Juan Lluís és una «agressió», un «reto jactancioso e insolente» es sostenir qualsevol cosa contraria a sa seua opinió, maldament no l'al·ludesquen d'aprop ni de lluny, maldament no l'anomenin directa ni indirectament, maldament no's referesquen a ell on res ni per res!

¡Mai mos ho hauríem pensat que bufàs tan amunt aqueix senyor!

No res, que mos ho dispens, si voll! Ja hu sabrem per un altre pic!... per fer lo que mos donarà la real gana naturalment.

¡De D. Juan Lluís nostro! *Cosas tenedes, el Cid, que facen hablar las piedras!*

## Ball d'encenai

III

¿Han d'ensenyar religió an ets infants?

Noltros deim que sí; Na Margot troba que no. Sa raó que dona aqueixa, és que, quant arribaran a grans, no serviràn per res, perque no seràn més que uns porucs. Lo únic que han d'ensenyar an ets infants es sa ciencia profana, «ciències més útils i ensenyanses més profitoses» que sa religió. Noltros pensam lo contrari i això no sensa to ni sò, afirmant tan sols, com fa s'escriptora de s'*Obrer*, sino seguint es dictats pedagògics, lo que mos ensenya sa ciencia pedagògica, que té per objecte educar s'infant conforme sa seua naturalesa i exigencies, afegint-hi s'exemple i es modo de proceïr de ses

nacions més avensades i s'experiència d'uns quants sigles. ¿Son arguments despreiables? Casi tots es pedagocs, per no dir tots posen per fonament de sa verdadera educació, s'ensenyança religiosa. Tant és així que seria més possible un estiu fort a ses regions polars, a on tot és neu i fret, que no un sistema pedagògic irreligiós. I si en trobau que directament fan poc cas de sa religió, posant en lloc seu sa naturalesa, al manco indirectament confessen sa necessitat d'ella, això és, de sa religió, quant diuen que sa educació ha de tenir per objecte fer s'homo perfet, que val tant com fer-lo moral, despertar-li i aconduir-li es sentiment des devers, amb els quals està fermat a Deu i an ets homos, lo qual es, ni més ni pus, alou de sa religió. Volen ets efectes; però, en lloc de sa religió causa vera, consenten posar-hi qualsevol altra cosa que no sia aquella, sa naturalesa, que té bones espalles i li poren penjar qualsevol miracle, segur de que no tindrà mitja parauleta que dir. Tothom sap que s'homo és compost de còs i ànima. Es còs és mortal, no sortirà d'aqueix mon, s'ànima no mor, sinó que pren sa volada a una altra vida, a on sols arriba sa mirada i s'influència de sa religió. Totes ses ciències hi tenen poca cosa que fer. Ara bé: d'aqueixa doctrina, exposada ara amb dues afirmacions ben curtes, però tan certes que n'igú que tenga es cap aquí on l'ha de tenir, es capaç de posar-les en corantena, dedueixen que s'educació de s'ànima, per esser més excel·lent i tenir fins més enlairats, s'en ha de dur la pauma damunt sa des còs, qui no és més que un criadet seu, i que sa ensenyansa religiosa ha d'esser sa primera de totes, de tal modo que convé comensar-la ja an es primers anys, i no ha de acabar més que amb la mort. Si s'ànima, després de deixar es còs sense vida, ha de volar a unes regions a on sols pot arribar sa religió; no és una equivocació ben digna d'esser compatida i de cercar-hi remei d'hora, rebutjar estúpidament es coneixements de totes aquelles coses relacionades amb un problema tan trascendental, es més important per s'homo, que, si per culpa seua, per grosseria o ignorancia estúpida i cercada, el bolla, se pot dir que tot e-hu ha perdut, que és un ser es més desventurat? Sa educació científica, tan solament, además d'esser impossible, resultaria una cosa incompleta, manxola, violenta. Per lo tant deu haver de donar-se ensenyansa religiosa an ets infants, donant-li tanta o més importancia que a sa profana, que a totes aqueixes ciències que, segons Na Margot, son més útils i més profitoses.

## IV

## Botons de mostra

En confirmació de lo que hem dit fins aquí, donaren uns quants botons de mostra, que no seràn més que retais trets de aquí i d'allà, d'algunes obres escrites de pedagocs que, además de donar proves de no tenir part interessada ni d'una banda ni de s'altra son consultats i serveixen de text dins sa Normal. Na Margot diu que sa religió fa ets homos porucs i no servibles per res. Un pedagog tan eminent com D. Jusep M. Sants, tot parlant de s'importancia que té s'ensenyança moral i religiosa, que davant sa Pedagogia, an es fons, venen a esser germanes bessones, mirau com s'exclama:

«Un homo moral, diu, pot dedicar-se amb més intensidat a s'estudi, recullint-ne fruits ben retents. Amb s'estudi contribuirà an es progrés, perque conservant sa puresa de costums, s'esperit serà més despert i actiu, es seny més ben aconduït, sa memoria més feel, s'esment de més durada, s'imaginació més viva. Al contrari res hi ha més trasmutat i conmogut per mil efectes oposats que un cor viciós. En demés, encara que un tengui molts de conei-

xements, si sa consciencia moral no se troba al manco an es mateix nivell, corre perill que aqueis, no solament li sien inútils, sinó fins i tot perjudicials; serien una espasa que sa tornaria contra sa societat, una arma terrible»....

Amb aqueixes comandacions tan llampants ¿té raó Na Margot quant parla de «ciències més útils i ensenyances més profitoses» que sa religió? Ses reflexions pedagògiques d'En Sants ¿no son ben acertades i revelen tota una realitat? ¿No proclamen ben alt sa necessitat d'una gran ensenyansa religiosa, per que pugua esser profitosa sa profana, ses ciències i ensenyances més útils? però deixem parlar més don Jusep M. Sants. Diu:

«Per alliberar s'homo dels errors a on el poren menar ses passions i des sofismes que inventa s'interés, i a fi de que sa educació moral tengui un bon fonament que sia indestructible, és precís que aquest sia sa Religió, i no altra cosa. Per gran que sia es domini de sa virtut, s'homo es fluix i lo que es pitjor sempre seguit es apetuugat de ses passions i ses inclinacions i atret per ses apariencies de sa felicitat mundana, molt facilment podria esser allunyat des camí de sa seua salvació, si no tengués per guia segura sa Religió. Es necessari, idò, que vagin ben plegades s'educació moral i religiosa, encara que una i altra sien diferents...»

Si de s'instrucció moral i religiosa no en poren preszindir i així ha d'esser, en efecte, perque totes ses nacions civilisades han estat conformes, sense demanar se abans es parer, escullint ses materies que havien de servir de fonament a s'instrucció, donant a s'ensenyança Moral i Religiosa, un des llocs més enlairats.

I ja que estam es mig, no crec esser cansat an es lectors si reproduesc aquí es judici que tal materia mereix a un altre pedagog espanyol, envellit dins s'ensenyança; aqueix es En Francesc Soperena, qui, parlant de s'ideal que ha de tenir avui en dia s'educació, diu aqueixes coses, per cert ben noves i veres:

«S'ideal de educació, segons Jesucrist, és sa possessió de totes ses virtuts a fi de que s'homo sia digne fii de l'Altíssim i se fassa mereixedor per ses seues obres de ses recompenses eteres. Sa virtut ha d'esser efectivament es resum de sa vida moral i científica de s'homo. Sa virtut suprema és sa caritat fonamentada damunt s'amor que uneix ets homos come germans, purifica ses ànimes i les aixeca fins a Deu. Sa abnegació i es sacrifici son sa pedra de prova per sa virtut i n'igú nat del mon iguala Jesucrist respecte an aqueix punt, suposat que donà sa vida per amor an ets homos. Sa seua excelsa doctrina va darrera de que sa societat sia un aplec de germans, terme a on han d'anar tots es esforços de sa educació»

«Nigú com Ell ha donades normes tan clares i sensibles per constituïr sa més fonda i perfecta educació. Idò bé, Jesucrist, és es primer Pedagog del mon, es gran Mestre de s'humanitat. I per tocar amb ses mans sa veritat de lo que acab de dir, basta pensar, que ses nacions cristianes son ses més civilisades de la terra i sa causa de tot això és, per amor de que sa seua educació està fonamentada damunt es principis de llibertat, igualtat i fraternitat, que tan eloquentment proclama s'Enviat de Deu, de denou sigles...»

Davant aqueixes manifestacions d'En Soperena tan a favor de sa obra pedagògica de sa religió ¿que podrà dir Na Margot, sinó que tal senyor (a. c. s.) era una cota? Idò li farà a sebre que era aqueix benemerit Professor de s'Institut de Tarragona, d'un criteri tan imparcial que de vegades, llegint lo que té publicat sobre materies pedagògiques, defensava i treia p'es cabells molts d'escriptors, que per ses seues idees irreligioses i per altres

conceptes desfavorables, van de redolons. S'era format un criteri a força de estudi i jutjava sense perjudici

Però copiem un bossinet més. «Una educació sense Deu, afegeix, i sense es principi de sa s'immortalitat de s'ànima, seria una falsa educació, sense cap condició de fermesa, com una casa sense fonament. Es mestres que volguessen treure fora de s'escola s'ensenyança religiosa, treballarien, sense donar-se'n compte, contra es seu altíssim ministeri...»

«S'importancia i sa necesidat de sa educació religiosa tothom la veu.

«Sense ella s'homo no tendria coneixement de sa seua missió damunt la terra caminant-hi sense sebre a on, com un vaixell que trobant-se una nit ben negra dins s'immensidat de la mar, ha perduda sa búxola; no podria donar-se compte des gran espectacle de sa naturalesa; no hi hauria consol per ell dins ses afliccions que tan sovint el punyen; se posaria d'una manera vergonyosa en mans des plers més grossers i sa societat, en general, seria víctima d'un despotisme es més escruu. I se comprèn ben bè, perque, no tenguent esperansa dins es pervindre no creguent en Deu ni en sa immortalitat de s'ànima, sa conseqüència natural i lògica seria sa satisfacció de tots ets instints baixos, sense tenir esment an es medis, lo mateix que fan ets animals; es problema social no seria altre que aqueix, viure i goixar, essent bons tots es camins per atènyer aqueix fi; sa immoralitat més repugnant comandaria per tot, perque s'homo sols el mouria s'interés, s'egoisme, s'ambició i es pler».

No volem seguir copiant més, perque amb lo que acabam de retreure, queda posada en evidència sa falsedat de totes ses afirmacions margotianes, que volen fer no res sa religió i fins i tot excluír-la come no profitosa, de sa ensenyansa d'ets infants, an'e qui sols haurien d'ensenyar coses profanes, perque diuen, mentint, que son més útils. Trobam que és inútil qualsevol comentari de part nostra. Sa més petita reflexió damunt lo que acabam de copiar, en desperta de bons. ¡Ay, Margot, Margot! Sempre quedau a s'altura de... un xoquí jubilat.

LLORENSET DE SES JOTES.

## Bibliografia

SERMONS I PANEGIRICS | *per mossen* | Miquel Costa i Llobera | Biblioteca | Foment de Pietat Catalana | Editorial Iberica. Passeig de Gracia, 62- | Barcelona. 1916.—Un volum de 144 planes de 221 x 143 mm.

Devem a l'amabilitat des nostro respectable i benivolgut amic lo M. I. Mn. Miquel Costa i Llobera l'obsequi d'un bell volum que acaben de publicar-li a Barcelona, de dotze eloquentíssims *sermons panegirics*, que són reialment una marevella d'unció sagrada, de doctrina evangèlica, d'elevació d'idees i de galanxonia de llengua catalana. Ja hu sabeu que Mn. Costa és el poeta més gros que ha tengut mai Mallorca i que figura entre els primers de Catalunya i d'Espanya. El gran Menendez Pelayo fa una trentena d'anys en digué: «Es el joven de más empuje de la actual generación literaria de España». I com además d'un poeta altíssim, és d'una virtut i d'un zel apostòlic fora mida, per força aqueis *Sermons panegirics* han d'esser allò que se diu de primera bona. Grans mercès de l'exemplar amb que mos ha obsequiat i l'enhorabona més coral per aquesta novella publicació amb que enriqueix el tresor de les Lletres Catalanes. ¡Per amor de Deu que en public més de toms de sermons Mn. Costa! ¡Que hu fassa per amor de Deu!

## Sa bandera pontificia

Des que ets italianíssims prengueren Roma an el Papa contra tot dret i tota justicia l'any 1870, havia estada arreconada sa bandera pontificia, símbol de sobiranía temporal. Estant ara Italia en guerra, era això un inconvenient per enviar el Papa es seus representants a ses regions d'allà dessà la mar, perque, havent-se d'embarcar, s'exposaven a un soscaire de guerra qualsevol. Per prevenir tals soscaires, el Papa feu a sebre a ses Potencies, no hi ha gaire, que es vapor espanyol *Nuncio*, a on s'embarcarà Monsenyor Vassallo de Torregrossa, Nunci novell de l'Argentina, cap an aquella república, enarborará sa bandera pontificia, per amparar la sagrada persona de dit Nunci. Ses nacions, especialment Alemania, han estat conforme i han promés cadascuna per sa seua banda respectar aquella bandera. Això an es fondo és regoneixer sa Sobiranía Temporal del Papa.

¡Qui hu havia de dir que, després de coranta sis anys del Papa estar desposseït des seus Estats, ses nacions regoneixerien come sobirana sa bandera pontificia!

¿Que hu sentiú anti-clericaltxos? ¿E hu veis com el Papa no bat per ses foranes ni va p'es reconcs? No va quart minvant ni cap avall, sino quart creixent i cap amunt.

## ¡Quin porro p'es masons!

Es masons havien de celebrar a Romo un congrés aquesta primavera passada, a on entre altres coses havien de tractar de com s'ho farien per capturar sa gran importancia que cobra el Papa més i més de cada dia amb lo que se desturmella i se desteixina per coneguir sa pau i endolsir sa sort des presoners i des ferits de sa guerra, servint de mediador entre ses Potencies bel·ligerants. Es Govern italià hu va sebre i feu avinent an es caporals masònics que no era oportú ni ell permetria tal congrés a Roma. Es massons e'hu prengueren molt tort, i se venjaren des Govern Salandra fent-li sa traveta dins ses Corts i ocasionant sa seua caiguda. Es nou Govern italià sembla que ha mantenguda sa prohibició an es masons de tal Congrés, i ara no saben que farà sa fia major del Dimoni la senyora Masoneria. Mal llamp ella i tots es qui pregunen per ella!

## Un Mercader Nou

## II

(acabatai) (1)

En Juan davant aquella esplotiva des pastor s'exclama tot admirat.

—Se coneix que aquest homo no és ni sabater ni mercader, perque se fa escrupol de dir mentides.

—Lo que has de fer, idò, diu es pastor, quant te cregues que el *Mon* te persegueix, anar-te'n dins es cementeri, i allà estaràs segur de que el *Mon* no te'n farà cap de ses seues.

—Jau! fumau un altre xigarret, diu En Juan, i menau-me feines! que me'n vaig perque ja s'és fet tart.

—Que te vaja bé, diu es pastor.

—Ja hi anirà si Deu ho vol, diu En Juan.

En Juan, convençut de que, fent lo que es pastor li havia dit, es *inimics* seus no li porien fer res, s'ànima li va tornar an el còs; i més content que un Pasco, se'n anava siulotetjant siulotetjant. Tan content se'n anava, que,

(1) Es s'acabatai només des cap. II. Disapte passat per ajustar es nombre, per sobra d'original, haguérem de tair aquí aquest capítol tan interessant. No venia bé escapsar d'altre vent.

fins que va haver caminat un bon tros de camí, no s'adonà que no menava *En Fumat*.

Llavò tot depressa gira en coa i *trot trot* ja és partit cap allà on l'havia deixat. Però trobà es niu buit; *En Fumat* havia tocadetes soletes. Bé En Juan mirava per un vent, bé mirava per s'altre i per lloc veia lluir *En Fumat*. Apurat l'home, no sabia per quin camí havia de prendre; perque, si comensava a fer sa torniola cercant *En Fumat*, sa fosca li vendria damunt abans d'arribar an es poble que anava, i llavò no fos cosa, pensava ell, que ets *inimics* me s'urtiguen i me'n fassen qualcuna de ses seues. Per fer-se trons d'*En Fumat* i seguir son camí, trobava que era fer es rovissos massa grossos.

Mentres estava l'home aturat sense sebre què havia de fer, destría dins sa garriga un home que menava una bistia p'es dogal, i pensà si aquell home li podria donar noves d'*En Fumat* i ja és partit cap a ell.

Quan va esser a un tir de passetja per arribar-hi, veu que sa bistia que menava aquell home, era *En Fumat* mateix.

—Germà! diu En Juan. ¿I aquest mul?

I abans que s'home tengués temps de respondre, se gira an es mul, i li enfloca aquesta:

—¡Ah cara de poca vergonya! ¡Tu fogir-me a mi que som es teu amo! ¿O ès que has topat amb un lladre i te vol fer seuvatge? Si ès així, ja pot es lladre posar sa pell a bon lloc. Si ès tu que has feta sa balandrinada, prepare't per ballar es pitxes de Na Martina.

Es qui menava es mul, s'acosta an En Juan i li diu:

—Escolta! ¿Què ès que t'emboliques des mul i des lladre? ¡Veiam expliqué't clar!

Aquí En Juan cregué per cosa certa que aquell home era un lladre que li havia robat es mul i que lo que volia, era desfer-se'n aviat per por de sa justícia. Sa mosca li picà es nas i més cremat que un *cabo de realistes*, li pega grapada an es dogal i li diu:

—Aquest mul ès meu!  
—¿Què ès això? diu aquell. No t'atansis a tocar es mul, si no hi vols esser de demés!

—Es mul es meu! diu En Juan.  
—Vol dir es mul es teu? diu aquell. Idò a tu te cercava!

—Idò ja me teniu! diu En Juan. Ven-ga es mul! vos he dit o si no!

—Mentres no me pagues es mal que es mul ha fet no el te'n menaràs!

—Jo no sé, diu En Juan, si es mul vos ha fet mal o no, ni hu he mester sebre! Lo que sé que es mul no te coneixement; i sempre he sentit dir que un que no te coneixement, per grossa que la fassa, no el poren castigar ni es Tribunal li mou causa.

Aquell home, que era d'aquells ben rabassuts i que tenia es dits rostits ferm, quant sentí aquella doiada d'En Juan, ja tengué ses formigues an es cap des tió i li encivella rivet que el me tira de copes.

Deixem-los fer ara, lector, que s'acloresquen ells dos tot-sols, que jo en questió de baraiets tenc condició de municipal; m'ha agradat sempre fogir-ne per allò de no pagar per obligat, i anem a veure quina la va fer *En Fumat*. quant fogí an En Juan; i quant ses sangs estiguen calmades, que no hi haurà perill de que mos arribin ets esquits, ja mos hi tornarem acostar a s'atupador i a s'atupat.

LAU PEL-D'OR.

## En Pere de sa Vaca<sup>1</sup>

Això era i no era un allot de Sant Llorens des ardessar, fiide viuda, quen li deien Pere.

Sempre el tenien arrufat davora es gonellons de sa mare i amb sos peus dins es fogó, que los se cuidava cremar.

Sa mare se'n arriba a cansar, i se posa a dir-li.

—Però, fii meu! ¿què has de fer aquí sempre arrufat arrufat? ¿Que no sabs que *qui no fa feineta, no menja coqueta* i *qui no s'arrisca, no pisca*? ¿Que t'he de reprémer aquí dins?... ¡Hala! veste'n a descobrir mon més que depressa!

Com En Pere no's donava per intès, se'n va ella a un veinat que feia de mercader i sempre trespava d'assí i de allà i li diu:

—M'hauries de fer un favor, si pot esser!

—Digau quin! contesta es mercader i veurem si està en sa meua mà es fer, lo-vos.

—Idò que te'n hauries de menar En Pere meu a trescar el mon per veure si se desxondiria i s'estiragassaria qualque poc i si aprendria de viure, perque el me tenc sempre davora es meus gonellons i amb sos peus dins es fogó, que los se crema. I es bo de veure que *barca aturada no guanya nòlits*; i jo hu he mester com es pa de cada dia que ell me guany qualque cosa, com pots comprendre!

—Vos crec, germaneta! vos crec! diu es mercader. Res, enviau-lo'm demà en trencar auba, que he de prendre bordada cap a Santa Margalida.

—Bon favor me faràs! diu sa viuda, i se'n va.

Agafa En Pere i li diu:

—Mira, t'he emparaulat amb so mercader d'aquí dessà per que l'acompanyis en totes ses eixides que farà, a veure si te desxondiràs, que ja ès ben hora!

—¿I quant ha d'esser sa primera? demana En Pere.

—Demà a trenc d'aua, diu sa mare.

—Sí que haurem de pegar cossa an es llensol dematinet! diu En Pere.

¿Que me'n direu? Ell En Pere una hora abans de s'aua ja estava aixecat, rentat i vestit i a punt de partir.

A trenc d'aua es mercader toca a ca'n Pere, aquest li obri, se despedeix de sa mare, i ja son partits cap a Santa Margalida.

Camina caminaràs, les sortí es sol passat ses *Muntayes des Tresor*, i topen un home.

—Alabat sia Deu! diu es mercader.

—Per a sempre sia alabat Deu! diu aquell.

Des cap d'una estona en tornen trobar un altre, i es mercader li diu:

—Alabat sia Deu!

—Per a sempre sia alabat Deu! diu aquell.

Més avall en troben un altre, i es mercader ja li entima:

—Alabat sia Deu!

—Per a sempre sia alabat Deu! diu aquell.

—Però bono, diu En Pere, com aquell home ja era ben enfora. I a tots es qui trobau, les deis: *Alabat sia Deu!*

—Idò ¡diu es mercader. ¿I tu que no hu dius?

—I ¿com e'hu he de dir? respòn En Pere, si no m'hi era vist mai a trobar gent per fora vila!

En Pere prengué sa seua, arriben a Sta. Margalida, es mercader e'hi fa unes quantes barrines, i llavò se'n va a veure s'al-lota.

Es que l'home era fadri encara, i festetjava una *margalidana*, per cert ben bufarella.

(1) La me contaren l'amo Antoni Mascaró de *La Marineta* de Manacor i Na Rafela Calona de So'n Servera.

En Pere l'acompanyà a ca-aquella revel-lera; però la cosa allargà tant que s'al-lot se cansà, i va dir an es mercader:

—Jo comensaré a caminar, i ja m'agafareu.

—Bono! bono! diu es mercader. Mira bé per on prens no fos cosa que't perdesses!

En Pere ja li hagué estret cap a Sant Llorens des Cardessar.

Tris-tras tris-tras de d'allà, me troba un home que feia un mirar molt esglaiat.

—Alabat sia Deu! li enfloca En Pere.

Però aquell, en lloc de contestar-li: *Per a sempre sia alabat!* e'hu dona a ses cames fogint com un llonzi.

En Pere segueix endavant cap a Sant Llorens des Cardessar, bras sonant i oreia fumant, fins que dins una estona ta! topa un altre home que també feia un mirar molt esglaiat.

En Pere tot d'una li enfloca:  
—Alabat sia Deu!

Però aquell, en lloc de contestar li: *Per a sempre sia alabat Deu!* fuig corrents, com si l'encalsassen per fer-li sa pell.

En Pere seguí endavant camina caminaràs cap a Sant Llorens des Cardessar, fins que des cap d'una estona en troba un altre d'home que menava una vaca.

En Pere li enfloca:  
—Alabat sia Deu!

I aquell, en lloc de contestar-li: *Per a sempre sia alabat Deu!* fuig com la bala, deixat en banda sa vaca.

En Pere li pitja darrera per veure quin misteri era aquell de tants d'homos fogissers.

Veient que no el portia agafar, torna arrera, sa vaca l'esperava pastura qui pastura, i En Pere la se'n mena a Sant Llorens, a ca-seua.

I sa mare, com va sebre es pas, ben contenta!

En Pere desde aquell dia se'n menava a pasturar sa vaca cada demati i cada de cap-vespre amb s'idea d'anar-la a vendre a Sineu en tenir-la ben grassa.

Dins un parei de mesos la hi tengué, i un dia alsa es cap, i ¡cap a Sineu! amb sa vaca davant davant.

A mitjàn camí topa tres homos, que se miraven sa vaca arreu ferm, i li diuen:

—Germà, ¿que ès venal aquesta vaca?

—Si-fa, diu En Pere.

I ¿què mos ne deixaríeu pagar? diuen ells.

—Cinquanta lliures perque sou voltros! diu En Pere.

—Feta està sa barrina! diuen aquells. Nostra ès sa vaca!

Un la se passa davant, i diu an En Pere:

—Vina i te pagaré s'animal.

—Sí que parlau bé! diu en Pere. Si ses obres vos acompanyen, vos juc amb so primer homo de Mallorca.

Camina caminaràs arriben a una còva; aquell deixa En Pere a dafora, i s'en entra amb sa vaca per endins.

En Pere romàn dafora espera qui espera que aquell sortís a pagar-lo.

Passa una estona i una altra estona, fins que s'arriba a cansar i se'n entra un parei de passes dins sa còva, cridant:

—¡Uep vos de per aquí dins! ¿Que sortiu o no sortiu a pagar-me sa vaca?

—Ja surt! respòn aquell d'allà dins. I sortí amb un guinavet ubert de tres pams de fuia, dient:

—Si vols cobrar, ha d'esser d'aquest!

—Me'n afluiu de tal berenar! diu En Pere.

I hu donà a ses cames per por de de no esser-hi demés.

Pensa qui pensa en tot allò que li acabava de succeir, anà lligant caps, i va veure que aquell de sa còva i ets altres dos companys eren aquells mateis tres homos que havia trobats p'es camí de Santa Margalida, que es darrer

havia deixada sa vaca, i que sens dupte eren tres lladres que l'havien robada i que se feien ses sopes dins aquella còva.

I li caigué tan tort an En Pere que li haguessen espampolada sa vaca d'aquella manera, que arribà a dir.

—¡Com som Pere que los ho de fer pagar ben cara a sa vaca!

Arriba a ca-seua, i sa mare que li diu:

—¿Vol dir ja tornes?

—Me sembla que sí! diu ell.

—¿I ara ja ets estat a Sineu? diu sa mare.

—Ni d'un bon tros! diu ell.

—¿I sa vaca? diu sa mare ¿Que l'has venuda o la t'han presa?

—L'he venuda, diu ell.

—¿I la t'han pagada? diu sa mare.

—La m'han de pagar en partides, diu ell.

—Idò ja has cobrat, Pep Torrat! diu sa mare.

—Vos dic que la cobraré en partides, i la hi cobraré! diu ell més de mig cremat.

—I ¿an-e qui l'has venuda? diu sa mare.

—A tres homos, diu ell, i sé a on estan per anar-hi a cobrar.

Sa mare comensa a esqueinar perque havia venuda sa vaca a espera, fins que En Pere arriba a dir:

—Ma mare, feis-me favor de callar, que no's pot dir mal dia fins qu passat sia. Si dins tres o quatre setmanes jo no he cobrat, llavò ja esqueinareu!

Sa mare tot d'una baixa bandera, fent pregaries a Deu per que sortís bé aquella barrina d'En Pere.

Dissapte qui vé, veurem, si Deu ho i Maria, com s'enginyà En Pere per cobrar sa vaca d'aquells garameus de sa còva.

JORDI DES RECÓ.

## Noticies de Manacor

Diuenge passat a s'Escola des *Germans de Ses Escoles Cristianes* estaven exposats es molts de treballs que havien fets ets al-lots que hi van a classe. Era cosa d'admirar aquella feinada que suposaven es molts d'*Albums*, escrits, retrats, mapes i altes coses per l'estil de que estaven plenes aquelles sales, tot molt ben ordenat. La gentada que hi anà a veure-hu, no té nombre, per que no parà tot lo sant dia sa processó, romanent tothom molt satisfet de veure aquelles coses tan precioses i de lo amablement que aquells *Germans* rebien la gent i hu mostraven tot.

Diuenge prop passat a l'Hospital e'hi hagué festa grossa, sa conclusió des *Mes del Cor de Jesús*. ¡Hi hagué ofici i sermó i tot anà de primera.

Diuenge, diada de St. Vicens de Paul, a *La Caritat* hi hagué festa grossa. A l'ofici predicà Mn. Pere Juan Santandreu i Gayá, Vicari de St. Llorens, que hu va fer de primera.

El Rt. P. Montoto, Prior dels Dominics d'aquí, s'embarcà diuenge cap a Freiburg (Suïssa) per representar la Provincia Dominicana d'Aragó a l'elecció que s'ha de fer allà de General de l'Orde de Pares Predicadors. Deu lo quart de tot perill i que pugua tornar prest en salvament. Amén.

Demà hi ha a la Parroquia festa de St. Lluís Gonzaga, predicant-hi Mn. Guillem Femenies.

Dimars qui vé si Deu hu vol, serà sa fira de St. Jaume. Ara lo que trobam que s'haurien de fer moltes de barrines i que tot hom pagàs a cap de tornai.

La passada setmana foren ets exàmens a ses Escoles Primaries. Ja les vendrà bé a tants de betzos un mes o dos de punt. No frissaran que acab.

Ses batudes van tal qual. Resulta un mal any de civada; s'ordi es bastant xerec; ses faves i es blat han granat malament, son com un niu buit; poques figures flors, pocs aubarcoacs, casi cap poma, mel les ben poques; ses vinyes son romases amb dos pams de sarment, i encara ventura que ara tornen empènyer una mica.

Tipo. lit. de Amengual y Muntaner